

Optimalisatie Waterwinningen Budel, Eindhoven en Nuland

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

9 juli 2007 / rapportnummer 1904-35

INHOUDSOPGAVE

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING.....	1
2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel.....	1
2.2 Beleidskader en besluiten.....	2
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	2
3.1 Algemeen	2
3.2 Alternatieven	3
3.3 Referentie	3
3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	4
4. MILIEUASPECTEN.....	4
4.1 Algemeen:	4
4.2 Hydrologie.....	4
4.3 Ecologie	5
4.3.1 Gebiedsbescherming	5
4.3.2 Soortenbescherming.....	6
5. EVALUATIEPROGRAMMA.....	7
6. VORM EN PRESENTATIE.....	7

BIJLAGEN

1. Projectgegevens
2. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Brabant Water heeft het voornemen de bestaande middeldiepe winning bij Eindhoven uit te breiden en bij Budel een diepe waterwinning te starten. Beide delen van het voornemen zijn vergunningplichtig in het kader van de Grondwaterwet, art 14 eerste lid. De provincie Noord Brabant is hiervoor het bevoegd gezag.

Brabant Water wil verder de omvang van twee bestaande waterwinningen, de diepe grondwaterwinning bij Nuland en de middeldiepe grondwaterwinning bij Budel, verminderen.

Ten behoeve van de besluitvorming over de vergunningaanvragen wordt een besluit-MER opgesteld.¹ In dit richtlijnenadvies geeft de Commissie aan welke informatie het MER moet bevatten.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een uitwerking van nut en noodzaak van de voorgestelde vergunningwijzigingen te Budel en Eindhoven.
- Inzicht in de positieve en negatieve milieugevolgen van de voorgestelde wijzigingen op de drie locaties.
- De ontwikkeling van een realistisch mma vanuit het oogpunt van duurzaam grondwater beheer. Onderscheid hierbij een mma op locatieniveau en een integraal mma vanuit regionaal perspectief.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

De startnotitie beschrijft de volgende problemen:

- de diepe grondwaterwinning te Nuland staat onder druk door dreigende verzilting;
- de middeldiepe winning in Budel levert een bijdrage aan de verdroging van het Buulderbroek;
- in Eindhoven heeft men te kampen met wateroverlast.

Werk deze probleemstelling verder in het MER uit en beschrijf op basis hiervan het doel van de activiteiten. Onderscheid hierbij de situatie te Budel en Eindhoven. Voor Nuland kan volstaan worden met een globale beschrijving.

Budel

Geef aan welke natuurdoelen voor Buulderbroek gelden en welke hydrologische doelen (OGOR en GGOR) hieraan gekoppeld zijn. Geef aan welke actoren betrokken zijn bij de realisatie van deze doelen en waar de eindverantwoordelijkheid berust.

¹ Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure en de rol van de Commissie wordt verwezen naar bijlage 1.

Eindhoven

Beschrijf de wateroverlast in Eindhoven en geef aan welke doelstellingen hiervoor gelden.

Doelen

Maak bij de beschrijving van de doelstellingen een onderscheid in:

- bedrijfsmatige doelstellingen;
- doelstellingen met betrekking tot minimalisatie van milieu- en omgevingseffecten;
- doelstellingen met betrekking tot duurzaamheid (grondwater-, grondstoffen- en energiegebruik/beheer).

Een van de uitgangspunten van deze m.e.r. is het zeker stellen van waterwinning met goede kwaliteit op het niveau van de thans vergunde hoeveelheden. Onderbouw, op basis van de lange termijn prognose van de drinkwatervraag in Zuidoost Brabant, de behoefte aan vergunning en drinkwaterproductiecapaciteit. Houd hierbij rekening met leveringszekerheid van de drinkwatervoorziening en met de gevolgen van de klimaatverandering.

2.2 Beleidskader en besluiten

Ga uit van het beleidskader zoals aangegeven in de startnotitie. Betrek daarbij ook de reconstructieplannen en het waterbeleid met betrekking tot Waterbeheer 21^e eeuw. Betrek naast de te verlenen vergunningen, expliciet de besluiten die als vaststaand gegeven gelden voor de voorgenomen activiteiten en de overheidsbesluiten die nog dienen te worden genomen.

Laat zien hoe de winuitbreidingen bij Budel en Eindhoven samenhangen met de beleidsuitgangspunten van de provincie en Brabant Water:²

- geef aan in hoeverre milieu een rol heeft gespeeld in de locatiekeuze;
- geef ook aan of andere alternatieven daarbij zijn overwogen.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Naast de aspecten die in de startnotitie genoemd worden dient een aantal locatiespecifieke punten in de beschrijving van de voorgenomen activiteiten aan de orde te komen. Het gaat hierbij voor de uitbreiding van de winningen in Budel en Eindhoven om:

- de geo-hydrologische opbouw van de ondergrond met watervoerende pakketten en scheidende lagen;
- de omvang en diepte van de winning;
- de omvang van het invloedsgebied en het intrek- en grondwaterbeschermingsgebied;
- beschrijving van de kwetsbaarheid van de winning voor grondwaterverontreiniging in het gepompte pakket;

² Het gaat hier om het grondwaterbeheer, de inrichting van de watersystemen en het beleid ten aanzien van ruimtelijke ordening en het milieu.

- maatregelen die worden getroffen om negatieve omgevingseffecten te minimaliseren;
- de kwaliteitsontwikkeling van het onttrokken grondwater;
- milieutechnische aspecten bij behandeling, zuivering en transport. Beschrijf hierbij ook de 'grijze' milieuaspecten. Geef ook aan of de bestaande zuiveringen dienen te worden aangepast (bij grotere winningen en vanwege veranderingen in ruwwaterkwaliteit).

Voor de vermindering van grondwaterwinningen te Nuland (diep) en Budel (middeldiep) gaat het bij dit laatste punt om:

- het gebied waar ongewenste grondwaterstandsverhoging (wateroverlast) optreedt;
- maatregelen om wateroverlast te voorkomen en de mate waarin hierdoor het herstel van natuurwaarden wordt beperkt.

3.2 Alternatieven

Per locatie en per doelstelling dienen alternatieven beschreven te worden.

Budel

Bij het zoeken naar alternatieven zou onderscheid gemaakt kunnen worden in de middeldiepe en diepe onttrekkingsdebieten. Het gaat dan om de volgende aandachtspunten:

- Reductie of volledig stopzetten van de middeldiepe winning en de bijdrage die dat geeft aan het herstel van het Buulderbroek; zijn er in het gebied nog meer maatregelen nodig om de verdroging van het Buulderbroek volledig op te heffen?
- Overschakeling op diepe winning eventueel in combinatie met seizoensmatige winning en met ASR (Aquifer Storage Recovery). Beschrijf de mogelijkheden van seizoensmatig bergen en winnen van water in/uit het diepe pakket.

Eindhoven

Bij het zoeken van inrichtingsalternatieven gaat het vooral om de vermindering van grondwateroverlast. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- in welk gebied doet de (grond)wateroverlast zich voor;
- welke maatregelen zijn, naast uitbreiding van de middeldiepe winning, nog meer in beeld;
- kunnen locatie- en inrichtingsalternatieven meer of minder bijdragen aan de vermindering van de wateroverlast;
- geef bij de ontwikkeling van alternatieven ook aandacht aan de hydrologische effecten op verdrogingsgevoelige ecosystemen en Natura 2000 gebieden in de omgeving.

3.3 Referentie

Als referentiesituatie dient - per winlocatie - de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkeling³ gehanteerd te worden.

³ Onderdeel hiervan zijn ontwikkelingen waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden.

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Algemeen mma

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

De startnotitie geeft aan dat na uitwerking van de alternatieven het voorkeursalternatief (VKA) verder wordt ontwikkeld tot een mma. De Commissie geeft ter overweging om eerst een mma te ontwikkelen en dan te onderzoeken wat wel/niet haalbaar is. Via eventuele terugvalopties ontstaan dan het VKA en andere alternatieven.

Maak bij de ontwikkeling van het mma voor zowel de locaties Budel als Eindhoven onderscheid in de groene (natuur) en grijze (energie, chemicaliënverbruik, grondwaterbescherming) milieuaspecten. Ontwikkel daarbij het integraal mma⁴ als een alternatief vanuit regionaal perspectief: onderzoek welke regionale verdeling van diepe en middeldiepe onttrekkingsdebieten het meest milieuvriendelijk is en ontwikkel op basis daarvan per locatie de meest milieuvriendelijke inrichting.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemeen:

Leg de focus van de effectbeschrijving in het MER op de winplaatsen bij Budel en Eindhoven. De effecten in Nuland zijn naar alle waarschijnlijkheid beperkt. Door deze scoping ontstaat een helderder zicht op de wezenlijke dilemma's. Beschrijf per locatie de gevolgen van het voornemen en hun alternatieven voor de volgende aspecten.

4.2 Hydrologie

Algemeen

Stel de hydrologische effecten van de alternatieven kwantitatief met behulp van modellen vast. Het betreft de veranderingen in freatische grondwaterstanden en stijghoogten in diepere pakketten en de veranderingen in grondwaterstroming, kwel en infiltratie. Beschrijf ook de eventuele veranderingen in grondwaterkwaliteit in de relevante watervoerende pakketten (indien mogelijk met modellen).

Beschrijf in het MER welke (hydrologische) modellen worden gebruikt en wat daarbij de onzekerheden en onnauwkeurigheden zijn. Maak duidelijk tot op welke afstand en welke termijn effecten op het grond- en oppervlaktewaterstelsel zullen optreden. Geef aan in hoeverre de modeluitkomsten gevoelig zijn voor wijzigingen in de aannames van de gebruikte hydrologische modellen.

⁴ Het integraal mma omvat het totale plan met milieuvriendelijke aanpassingen/maatregelen voor de drie winlocaties.

Beschrijf het effect van de uitbreidingen op de verspreiding van aanwezige grondwaterverontreinigingen in het intrekgebied van de beide drinkwaterwinningen en op de ontwikkeling van de ruwwaterkwaliteit.

Beschrijf van de primaire hydrologische effecten de doorwerking op landbouw, natuur (zie § 5.3) en op het oppervlaktewatersysteem zoals beekafvoeren en het waterregime van (bijvoorbeeld) waternatuurgebieden⁵. Als mitigerende maatregelen worden getroffen om wateroverlast of verdroging te voorkomen, dan zullen de effecten van die maatregelen kwantitatief moeten worden beschreven.

Budel

Geef inzicht in de effecten van de sluiting of reductie van de middeldiepe winning te Budel op de kwelflux en grondwaterstanden. Beschrijf de effecten van de alternatieven in onttrekkingsdebieten te Budel.

De startnotitie noemt voor Budel de mogelijkheid van seizoensmatige winning in het middeldiepe pakket, waaronder de ASR (Aquifer Storage Recovery, in het diepe pakket) methode. Breng in het MER de effecten van de verschillende methoden van seizoensmatig winnen van grondwater (waaronder de ASR-methode) in beeld.

Eindhoven

Laat zien in welke mate een extra onttrekking uit het middeldiepe pakket bijdraagt aan het verminderen van de grondwateroverlast. Zijn er, behalve de uitbreiding van de grondwateronttrekking, nog andere maatregelen mogelijk om de wateroverlast te verminderen?

Nuland

Geef een globaal inzicht in de verandering van de grondwatersituatie als gevolg van de voorgestelde winningreductie.

4.3 Ecologie

4.3.1 Gebiedsbescherming

Scope

Geef in het MER aan welke ecosystemen in het studiegebied aanwezig zijn en welke natuurdoelen (doeltypen en doelsoorten) voorkomen en worden nagestreefd (bijvoorbeeld kenmerkende beekdalvegetaties). Maak daarbij onderscheid tussen het studiegebied bij Budel en het studiegebied bij Eindhoven. Bij Budel gaat het om actief natuurherstel, als onderdeel van de doelstelling van dit project. Bij Eindhoven gaat het om passieve bescherming van natte en vochtige ecotopen op grotere afstand. Hanteer bij de ecologische beschrijving en effectanalyse in Budel een hoog detailniveau, zoals gebruikelijk in een herstelplan. Daarbij is aandacht geboden voor andere knelpunten dan alleen het effect van de winning, teneinde de juiste maatregelen en samenhang daarin te kunnen opsporen. Voor de locatie in Eindhoven kan worden volstaan met een detailniveau zoals gebruikelijk in m.e.r. en kan de ecosysteem- en effectbeschrijving worden beperkt tot het gebied waarbinnen hydrologische effecten kunnen optreden. Dit gebied kan zich uitstrekken tot in Vlaanderen, waar-

⁵ Zie inspraakreactie nummer 10 waarin het waterschap Aa en Maas pleit voor het inzichtelijk maken van de effecten van het initiatief op het Karreput.

door het nodig kan blijken ook de hier aanwezige gevoelige natuur te beschrijven.⁶

Waterafhankelijke natuur

Beschrijf, met bovenstaande kanttekening, de waterafhankelijke natuur en haar relatie met de geohydrologie van het studiegebied. Geef hierbij aan:

- de locatie van Ecologische Hoofdstructuur (casu quo Groene Hoofdstructuur), Natura-2000 gebieden en overige natuurgebieden en waterlopen met belangrijke waterafhankelijke natuur;
- de grondwaterafhankelijke doeltypen en doelsoorten (flora en fauna) die hiervoor zijn vastgesteld;
- de werkelijk aanwezige levensgemeenschappen en soorten op deze locatie, met een indicatie van hun gevoeligheid voor hydrologische veranderingen;
- de natuurherstelprojecten die reeds zijn en worden uitgevoerd of zijn gepland ter realisering van deze doelen en de mogelijkheden voor het opvangen van verdrogingseffecten (mitigatie).

Effecten

Beschrijf voor Nuland globaal de verwachte effecten van de reductie van de waterwinning op de plaatselijke natuur.

Beschrijf voor Budel en Eindhoven de te verwachten effecten van de voorgenomen activiteit op:

- de vernatting en verdroging van natuurgebieden;
- de aanwezigheid van soorten en de ontwikkelingsmogelijkheden van de aanwezige ecosystemen en de natuurdoelen.

Hierbij is grote (voor)zorg vereist gelet op de Natura 2000 status van sommige van deze gebieden. Mocht op grond van objectieve gegevens niet uit te sluiten zijn dat significante gevolgen mogelijk zijn op op afstand gelegen Natura 2000-gebieden (Groote Heide en Plateaux), dan is een passende beoordeling nodig op grond van de Natuurbeschermingswetgeving. Hoewel het niet verplicht is (indien van toepassing) de passende beoordeling in het MER uit te voeren adviseert de Commissie dan in ieder geval de oriëntatiefase in het MER op te nemen.

Voor natuurgebieden waar geen doeltypen of doelsoorten zijn vastgesteld dienen de effecten te worden beschreven op basis van relevante aandachtsoorten (bijv. kwelindicatoren).

4.3.2 Soortenbescherming

Op grond van de Flora- en faunawet (Ffw) is een aantal planten- en diersoorten beschermd. Ga na of het initiatief zal leiden tot in de Ffw genoemde verboden gedragingen. Indien dat het geval is, zal een ontheffing op grond van artikel 75 Ffw moeten worden aangevraagd.

⁶ Zie inspraakreactie 7, waarin aandacht gevraagd wordt voor de effecten van het initiatief op natuurgebieden in België.

5. EVALUATIEPROGRAMMA

Vanwege het lange duur van de voorgenomen activiteit is het sterk aan te bevelen ten behoeve van de evaluatie een langdurig programma voor monitoring op te zetten. Essentiële onderdelen hiervan zijn het monitoren van:

- de grondwaterstand in het studiegebied;
- de stijghoogte in het onttrekkingsgebied;
- de waterkwaliteit in het studiegebied;
- de toestand van de doelsoorten van natte natuur in het studiegebied.

Bij de evaluatie van de monitoringsgegevens dient vanzelfsprekend niet alleen de voorgenomen activiteit beschouwd te worden, maar ook andere activiteiten die de te monitoren parameters kunnen beïnvloeden.

6. VORM EN PRESENTATIE

Maak voor het MER gebruik van recent kaartmateriaal van voldoende detaillering en voorzien van duidelijke legenda en goed leesbare topografische namen.

Gebruik de m.e.r. om de kennis en inzichten die in de voorafgaande fasen zijn verzameld inzichtelijk samen te vatten. Wanneer naar eerdere rapporten wordt verwezen voor belangrijke achtergrondinformatie, dan dient deze verwijzing voldoende expliciet (rapport en paginanummers) te zijn.

De samenvatting moet leesbaar zijn als zelfstandig document en dient een goede afspiegeling te zijn van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Brabant Water

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Besluit: het besluit genoemd in artikel 14, eerste lid, van de Grondwaterwet.

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C15.1

Activiteit: de onttrekking van grondwater aan de bodem alsmede de wijziging of uitbreiding van bestaande infiltraties en onttrekkingen.

Betrokken documenten

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Een overzicht van de inspraakreacties is opgenomen in bijlage 2. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: in diverse kranten en Huis-aan-huis-bladen
4 mei 2007

advies aanvraag: 1 mei 2007

ter inzage legging: 4 mei 2007

richtlijnenadvies uitgebracht: 9 juli 2007

Bijzonderheden:

Brabant Water heeft het voornemen de diepe grondwaterwinning bij Nuland en de middeldiepe grondwaterwinning bij Budel te verminderen. Daarbij wil Brabant Water de middeldiepe winning bij Eindhoven uitbreiden en bij Budel een diepe winning starten. De uitbreiding van middeldiepe winning te Eindhoven en de start van de diepe winning te Budel zijn beide vergunningplichtig op grond van artikel 14 van de Grondwaterwet.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een uitwerking van nut en noodzaak van de voorgestelde vergunningwijzigingen te Budel en Eindhoven.
- Inzicht in de positieve en negatieve milieugevolgen van de voorgestelde wijzigingen op de drie locaties.
- De ontwikkeling van een realistisch mma vanuit het oogpunt van duurzaam grondwater beheer. Onderscheid hierbij een mma op locatieniveau en een integraal mma vanuit regionaal perspectief.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

Ir. J.H.A. Driessen

Dr. ir. J. Hoeks

Drs. A. van Leerdam

Voorzitter van de werkgroep:

Mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

Drs. R.A.A. Zwiers

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening, Brussel, België
2. A.W.M. van Zuylen, Nuland
3. A.D.M. van Lievenoogen, Soerendonk
4. A.A.M. Umans, Soerendonk
5. W.A.G.M. de Vries, Soerendonk
6. Drs. H.E. Winkelman juridisch adviesbureau BV, namens Autotron Rosmalen Beheer BV, Autotron Rosmalen Exploitatie BV, Libéma Exploitatie BV, Limbéma Vastgoed BV, Limbéma Kantoor BV, Vrijetijdspark Vinkeloord Beheer BV, Vrijetijdspark Vinkeloord Exploitatie BV, Rosmalen
7. G. Pillu, Dienst m.e.r., namens Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Brussel, België
8. L.C.J.G. van Lierop, Soerendonk
9. J.L.M. van Deurzen, namens het bestuur van de ZLTO-afdeling Cranendonck, Budel-Dorplein
10. Waterschap Aa en Maas, 's-Hertogenbosch

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Optimalisatie Waterwinningen Budel, Eindhoven en Nuland

Brabant Water heeft het voornemen de diepe grondwaterwinning bij Nuland en de middeldiepe grondwaterwinning bij Budel te verminderen. Daarbij wil Brabant Water de middeldiepe winning bij Eindhoven uitbreiden en bij Budel een diepe winning starten.

Het initiatief behelst twee aparte vergunningaanvragen, in Budel en Eindhoven, in het kader van de Grondwaterwet, art 14. Hiervoor is de provincie Noord Brabant het bevoegd gezag.

Ten behoeve van de besluitvorming over de vergunningaanvragen wordt een besluit-MER opgesteld. In dit richtlijnenadvies geeft de Commissie aan welke informatie het MER moet bevatten.

ISBN: 978-90-421-2141-6